

Motörlü Vasıtasız Şehirlere Doğru

Yıllardan beri New York City - hemen hemen diğer bütün şehirler gibi - çevresindeki araziye, ardi arkası kesilmeden yapılip durmaktadır. Bu arada, şehrin tam göbeğindeki 167 acres'lik (675.850 m2) kıymetli bir saha, hiçbir işe yaramamakta idi. Bu alanı, içinde daha iyi yaşanabilecek, yeni tarzda büyük bir şehre tahsis etmek maksadıyla, geçenlerde New York'lulara bir plân takdim edildi. Belki de caddeler bahçe haline getirilip, trafik yer altına aktarılmadıkça hiçbir şey, New York'u gerçekten içinde oturulabilecek bir şehir haline getiremeyecektir. Fakat yeni plân hiç değilse belirli bir yeri trafikten tamamiyle tecrit etmek gibi realist bir vaid getirmektedir. Proje: boş Welfare adasını, tamamiyle, Mimar Viktor Gruen'in «Modern şehir hayatında rahatsız edici ne varsa yeraltına aktarılmalı» dediği tarzda bir mükemmeliyete ulaştırmaktadır.

Bir platform üzerinde : Long Island ile Manhattan arasında, U.N.'in kuzeyinde, East River nehri üzerinde iki mil uzunlukta ve bir puro biçiminde olan Welfare adası eskiden bir işlahane idi. Halen adada; çocuk bakımevleri, ihtiyarlar ve fakirler için hastahaneler, başına buyruk genç kızlar için işlahaneler bulunmaktadır. Adanın geri kalan kısmı derme çatma binalar, yabancı otlar ve işe yaramayan şeylerle doludur.

Zengin emlakçı Roger L. Stevens ve sermayedar Frederick Richmond tarafından desteklenen plâna göre, sadece bir hastahane hariç olmak üzere herşey yıkılıp kaldırılacak ve adanın çok büyük kısmı üzerine 6.60 m. yüksekliğinde beton bir plâtfon inşa edilecektir.

Plâtfon üzerinde, her ikisi de plâk biçiminde olmak üzere 50 katlı binalarla orta iratlı serpantin yapılar ve 70.000 nüfusu barındırabilecek evler bulunacaktır. Plâtfonun altında servis sahaları, mağazalar, bir top-

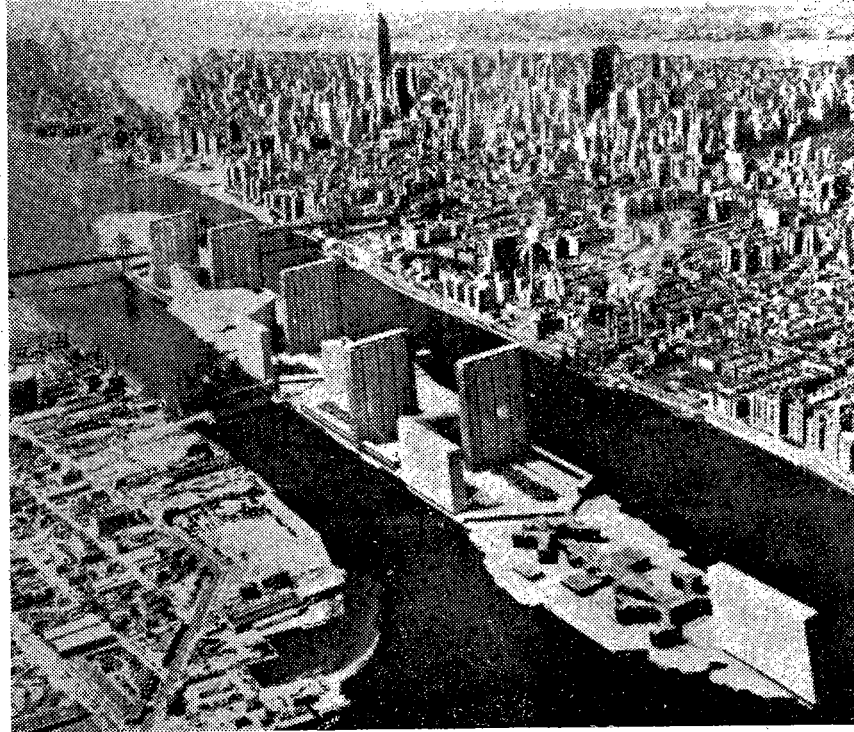
lantı yeri ve okullar mevcuttur. Adanın üzerinde bir yol bulunacak, fakat polis ve itfaiye müstesna olmak üzere, diğer bütün motorlu vasıtalar yasak edilecektir. Ada sakinleri istedikleri yere ya yaya olarak gidecek veya bir yeraltı trenine (Carmeyer) bineceklerdir.

Adanın irtibatı bir yeraltı geçidi, köprü ve feribotla sağlanacaktır. Şehre ait Welfare Island'ın «East Island» haline getirilmesini temin edecek olan bu projenin keşif bedeli, adanın takribi kira bedeli de dahil olmak üzere 450 milyon dolardır.

20. asrın şehri : Detroit'de Eastland'daki muazzam çarşısı yapmakla ün salmış ve Kalamazoo'da şehrin alt kısmındaki sahayı motorlu vasıta trafiğinden âri bir gezinti yeri haline getirmek için sarfettiği büyük gayretlerle tanınmış olan mi-

mar Gruen, görüşü engellememeli ve adanın Manhattan'ın manzarasından faydalanmasını temin etmel için, plâk biçimi binaların narin ve yüksek yapılar olmasını plânlamıştır. Ada boyunca giden farklı yüksekliklerdeki alçak binaların üstü bahçeler ve rüzgârlıklarıyla dinlenme yeri plâtfondaki camlı delikle vasıtasıyla güneş ışığı alacak; uzun düz koridorların monotonluğunu gideren dalgalı bir saha teşkil edecek tir.

Projenin onaylanması ve finansmanı için hayli zamana ihtiyaç vardır. Fakat Gruen : «Bu sadece büyük bir iskân projesi değil, ilk 20 asir şehrinin projesidir. Münakaley de mezcetmekten kaçınmak suretiyle binaları, diğer tesislerle gerçe bir bütün haline getirmiş olacağı. Böylece insan eti ve makine arasındaki kördövüşü de sona ermiş olacaktır» diyor.

Welfare Adasının tasarlanan yeni plânı. Motörlü vasıta yok